

2.4. Angrebsspil

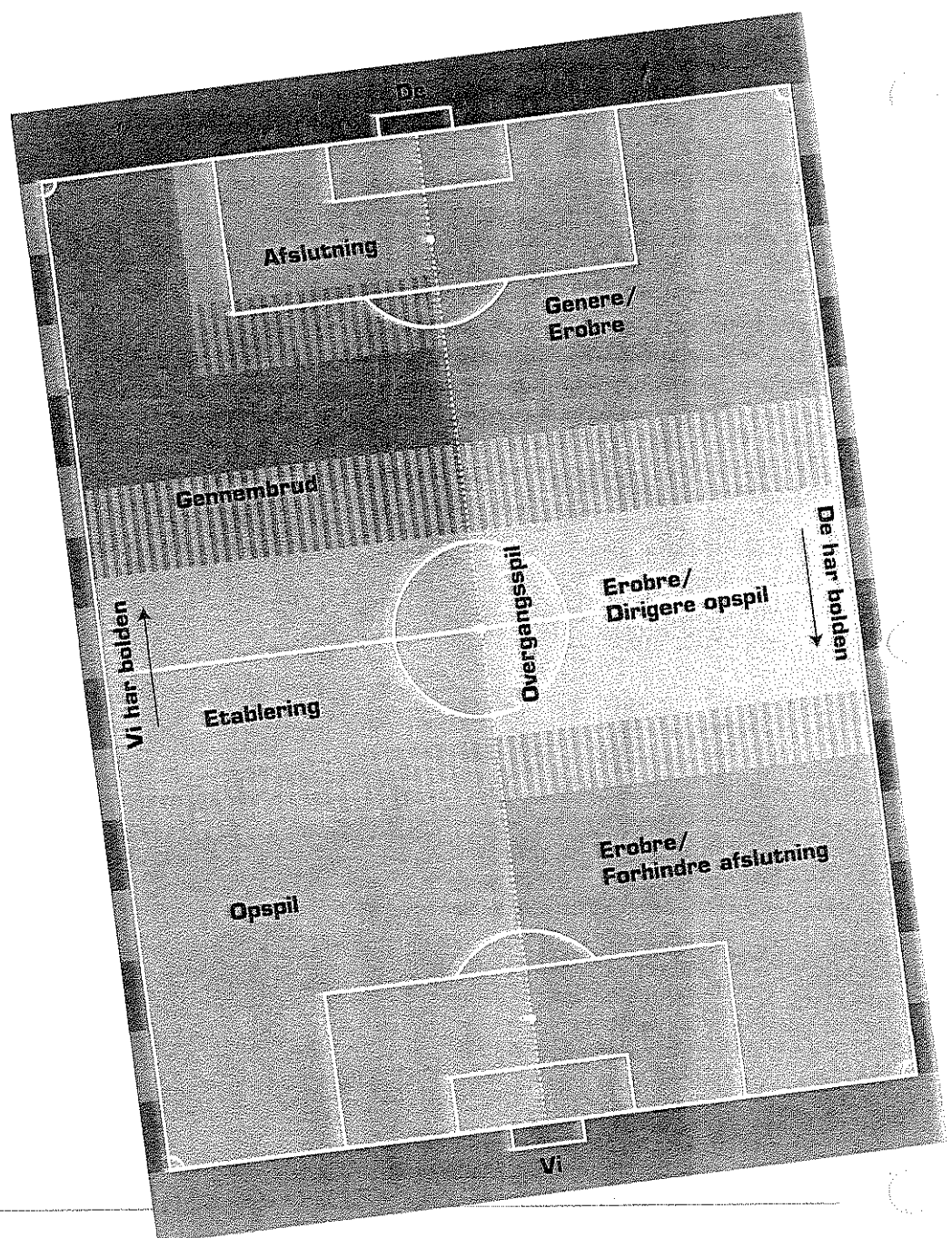
Fra: Fodbold: træning og undervisning. Af Jens
Bangsbo

En fodboldkamp er en konstant vekslen mellem, at man selv har og modstanderen har bolden. I internationale kampe varierer fordelingen

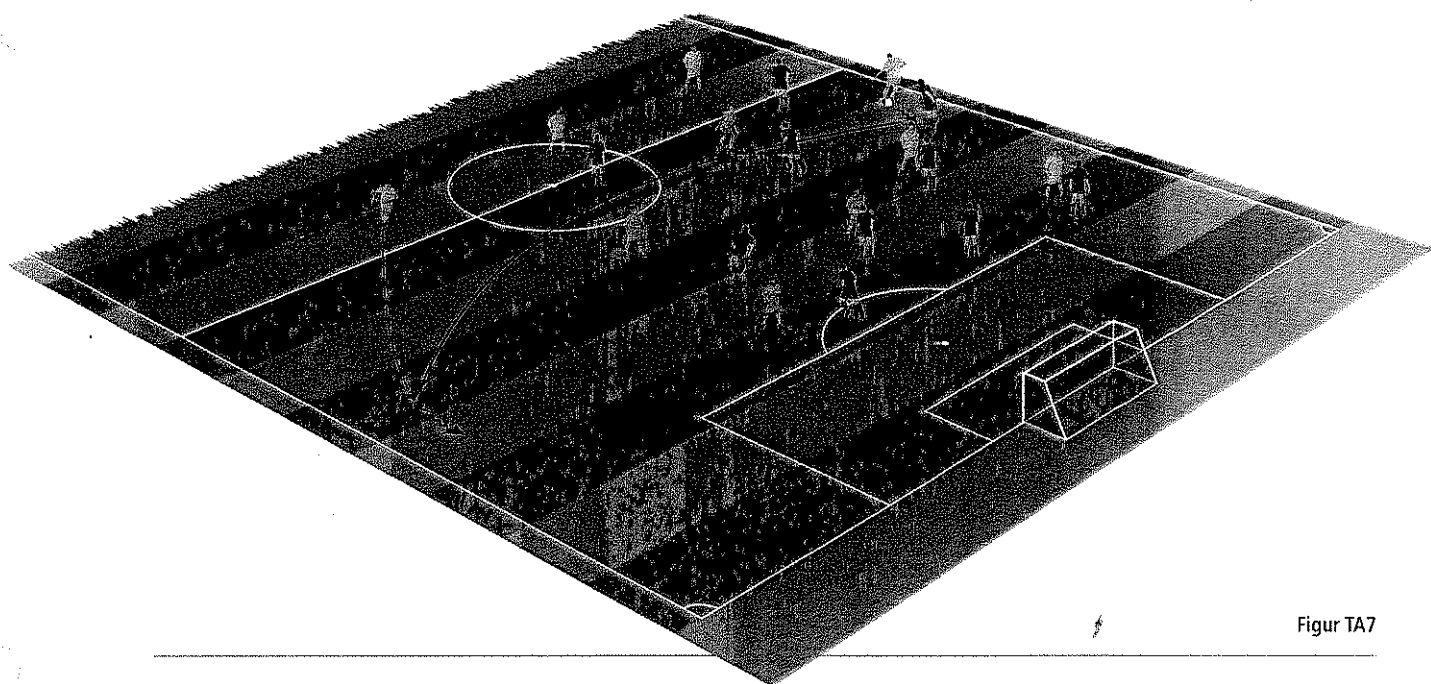
TAKTISKE ASPEKTER I FODBOLD

mellem at være ligelig, til et af holdene har bolden op til 70% af tiden. Der er op til 300 skift i boldbesiddelse. Spillerne skal således være i stand til at omstille sig hurtigt fra forsvars- til angrebsspil (overgangsspil).

Angrebsspil består af opspil i forsvarsområdet, af etableringsspil i midterområdet og af gennembrud/afslutning i angrebsområdet (se figur TA6). Når holdet har bolden, er alle spillere angribere, og hver enkelt spiller skal tænke i offensive baner, dog for nogle spilleres vedkommende med tanke på, hvad der kan ske, hvis bolden mistes. Hvert hold vil – bevidst eller ubevidst – udvikle sin egen måde at angribe på. Uanset valg af angrebsform er der en række holdtaktiske elementer og angrebsprincipper, som ethvert hold vil have glæde af at arbejde med. Disse vil blive behandlet i dette afsnit.

Figur TA6

Figur TA7

2.4.1. Bredde i angrebsspillet

Princip: Spillerne har placeret sig eller bevæger sig ud mod sidelinjen for at udnytte holdets spilleområde (se figur TA7).

Formål: 1) At udnytte frie områder ved siderne af banen. 2) At opnå mere plads til at gennemføre angrebsspillet.

Beskrivelse og instruktionsvink: Bredde i spillet er en væsentlig taktisk forudsætning for at skabe et effektivt angrebsspil. Hensigten er dels at udnytte fri plads i siden af banen og dels at sprede modstandernes spillere, hvorved der skabes mere plads for opspil og gennembrud på midten. Det er specielt effektivt, hvis holdet har spillere på kanten, som har teknisk kunnen og vilje til at arbejde på et begrænset område. Her er den danske landsholdsspiller Martin Jørgensen et godt eksempel.

Hovedpunkter i bredde i spillet

Søge udad: Ved overgang fra forsvar til angreb bør nogle spillere søge ud mod sidelinjen for derved at give boldholderen afleveringsmuligheder og gøre modstanderholdets forsvarsarbejde vanskeligere.

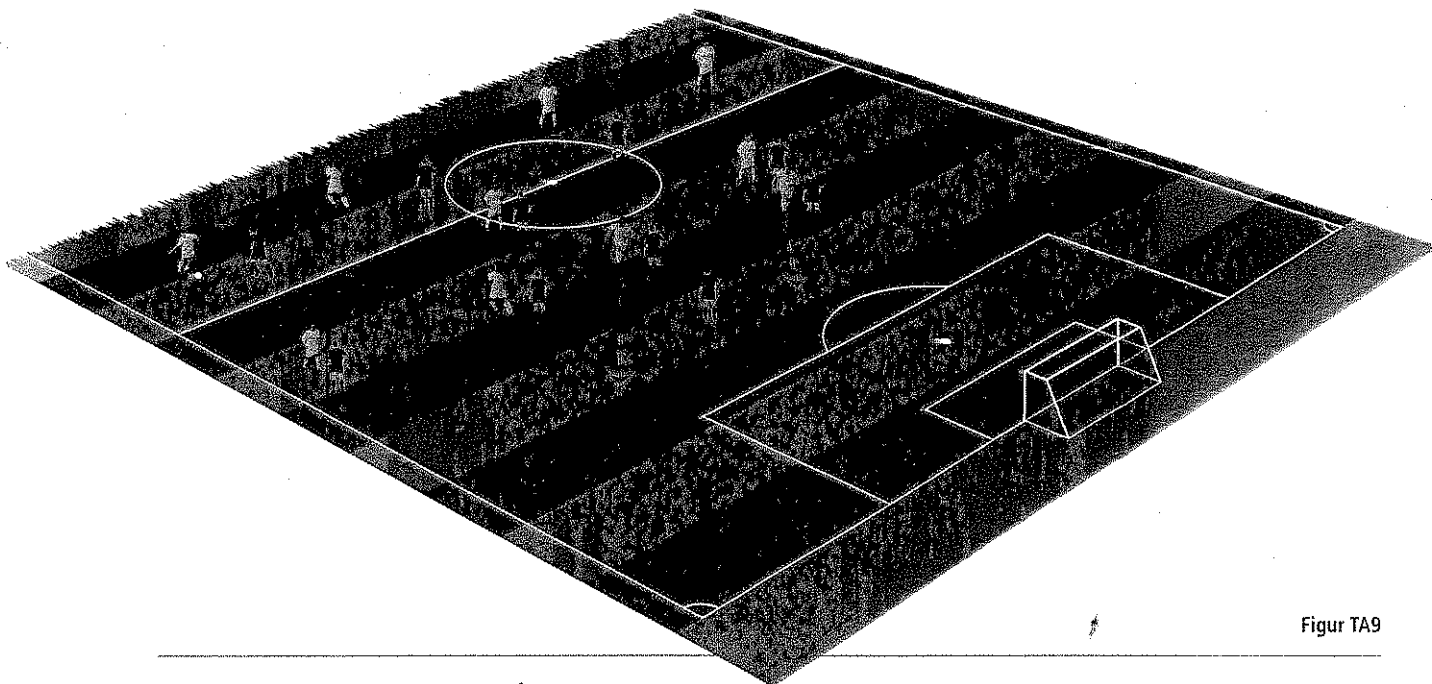
Overblik: Enhver spiller på et hold skal orientere sig og være med til at sikre, at holdet har bredde i opspillet.

Skabe og udnytte frit område: Ved indøvelse skal spillerne vænnes til at søge bredden og derved skabe mere spilleplads. Angrebsprincippet overlap (se side 35) er specielt anvendeligt til at skabe bredde i angrebsspillet.

2.4.2. Dybde i angrebsspillet

Princip: Spillerne skaber dybde i angrebsspillet ved i længderetningen at løbe væk fra boldholderen (se figur TA9).

Formål: 1) At udnytte frie områder i længderetningen. 2) At opnå mere plads til at gennemføre angrebsspillet. 3) At skabe muligheder for afleveringer fremad og bagud.

Figur TA9

Beskrivelse og instruktionsvink: Ved at skabe dybde i angrebsspillet opnår et hold, at modstanderne spredes over et større område. Det giver holdet mere spilleplads og flere afleveringsmuligheder både fremad og bagud. Offside-reglen sætter dog begrænsninger i mulighederne for at skabe dybde for de forreste, idet modstanderne kan reducere spilområdet ved at trække langt frem på banen. Dybde i angrebsspillet handler også om, at der er samling mellem kæderne. Det ses ofte, at et hold „brækker over“, dvs. har for stor afstand mellem de bageste og de forreste og kun få spillere på midten. Opstår situationen, bør de bageste spillere søge længere frem på banen, og de forreste spillere i retning mod eget mål.

Hovedpunkter i dybde i spillet

Ansvarlighed: Specielt forsvars- og angrebsspillere skal føle sig ansvarlige for, at holdet har dybde i angrebsspillet. En eller flere af de bageste spillere – primært de centrale forsvarsspillere – skal undertiden trække tilbage på banen og fungere som støttespillere. De forreste spillere skal søge frem i frie områder og skabe dybde fremad, dog er de begrænset af offside-reglen. Midtbanespillerne skal sikre, at der er kontakt mellem kæderne.

Orientering: Ved indøvelse af det at skabe dybde i angrebsspillet, skal spillerne vænnes til at orientere sig om medspillernes placering og blive opmærksomme på situationer, hvor det er formålstjenligt at bryde kædeplaceringen (gennemløb). Det opstår hovedsageligt ved bolderobring eller på et tidspunkt, hvor angrebsspillet er ved at gå i stå.

2.4.3. Gennembrud og afslutninger

Princip: Spillerne skal skabe fri plads til en medspiller, som afslutter uden for straffesparksfeltet eller bryder igennem modstandernes forsværskæde og afslutter.

Formål: 1) At opnå en scoringsmulighed. 2) At udnytte et frit område.

Beskrivelse og instruktionsvink: Når spillerne nærmer sig modstandernes straffesparksfelt, begrænses spillepladsen. For at bryde igennem eller komme til afslutning uden for straffesparksfeltet må boldholderen ofte dribble eller etablere et kvikt kombinationsspil. For at skabe plads til dette, skal nogle af holdets spillere søge væk fra området.

Hovedpunkter for gennembrudsspilleren

Temposkift: Gennembrudsspilleren skal ved gennembrud løbe med høj hastighed.

Vurdering: Har gennembrudsspilleren bolden, skal han vurdere, om det er muligt at foretage gennembrud ved dribling eller via aflevering til en

medspiller, eventuelt bandespil. Har gennembrudsspilleren ikke bolden, skal han vælge det rette tidspunkt at løbe på. Ikke for tidligt, for så risikerer han at blive „offside“ eller må stoppe op. Ikke for sent, for så kan den frie plads ikke udnyttes.

Målbevidsthed: Gennembrud skal være målbevidste for at være effektive. Gennembrudsspillere må ikke tøve, da det giver forsvarsspillerne mulighed for at gribe ind.

Hovedpunkter for medspillerne

Skabe plads: Medspillerne til gennembrudsspilleren skal skabe plads ved at søge væk fra et område, der kan benyttes til gennembrud.

Tilbyde sig: Nogle af medspillerne skal tilbyde sig som bandespillere for gennembrudsspilleren.

2.4.4. Andre angrebstaktiske aspekter

Af andre vigtige elementer i angrebsspillet vil kontraangreb og temposkift kort blive beskrevet her.

Kontraangreb

Princip: Efter bolderobring angribes hurtigt og direkte mod modstandernes mål, således at en del modspillere bliver overspillet (se figur TA12).

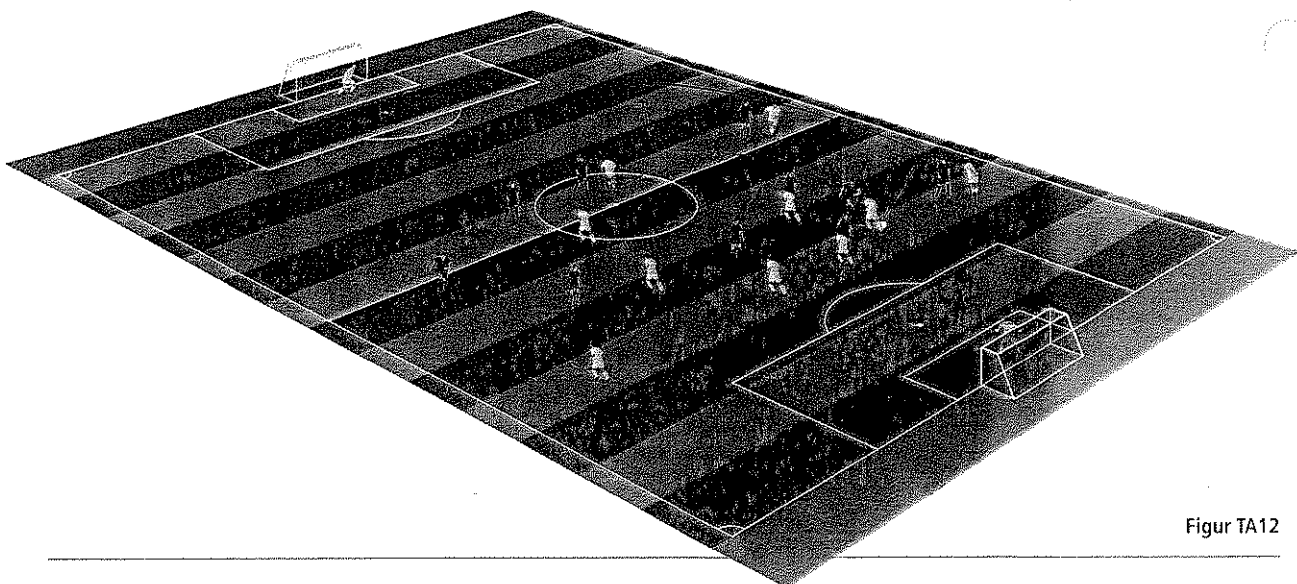
Formål: At udnytte at modstanderne har mange spillere fremme på banen og skabe overtalssituationer på modstandernes banehalvdel.

Julie Rydahl Bukh fra det danske kvinde-landshold i gennembrud i kamp mod Finland. Gennembrud skal være målbevidste, og spilleren skal være driblestærk og kunne ændre tempo. I afsnittet: „Tekniske aspekter i fodbold“ kan du tilegne dig forskellige driblinger og finter af den elegante dribler Jonathan Richter fra FC Nordsjælland. Se s. 78f. og 81f.

Foto: Anders Kjærbye.

Anvendelse: I et kontraangreb udnyttes, at modstanderholdets spillere efter boldtab skal omstille sig fra angreb til forsvar og er placeret i ugunstige positioner. Mange hold på topniveau lægger stor vægt på kontraangrebene og anvender en defensiv spillestil, hvor mange spillere trækkes hjem til egen forsvarszone. Modstanderholdet har ofte svært ved at trænge igennem og opnå afslutningsmuligheder. Samtidig er spillerne placeret tæt ved det forsvarende holds mål, hvilket giver optimale betingelser for et kontraangreb.

Figur TA12

Temposkift

Princip: Et hold ændrer hastighed i angrebsspillet.

Formål: 1) At overraske og overspille modspillere. 2) At angribe med høj intensitet i perioder under kampen.

Anvendelse: Temposkift kan anvendes som et middel til at gennem-bryde det oftest stærkt besatte midterområde. Som angivet i afsnittet om fysiske krav i fodbold (se side 91) løber spillere på eliteniveau oftere hurtigere under en kamp end ikke-elitespillere, mens der til gengæld ikke er særlig forskel i den totalt tilbagelagte distance. Disse resultater understreger, at det er vigtigt, at en spiller og et hold er i stand til hyp-pigt at kunne skifte til et højt tempo. Et temposkift kan være koncen-treret om nogle få spillere. Det kan sættes i gang ved, at nogle spillere markant øger deres løbehastigheder, men også ved et teknisk-taktisk element, fx kan et bandespil være signal til de øvrige spillere om at øge tempoet.

2.4.5. Angrebsprincipper

Ved at arbejde med grundlæggende taktiske principper (angrebsprin-cipper) kan spillerne indlære hensigtsmæssige måder at bevæge sig på. Herved opnås en bedre mulighed for, at holdet kan bevare bolden, og spillerne opnår hurtigere indbyrdes forståelse. Det er ikke sådan, at spil-lerne skal låses fast i bestemte bevægelsesbaner, men i stedet anvises muligheder for at gennembryde et forsvar. Det er op til spillerne selv at vurdere, i hvilke spilsituationer et angrebsprincip skal anvendes. I dette afsnit vil der blive gennemgået forskellige angrebsprincipper og anvist øvelser/spil til indøvelse af de enkelte principper. Til sidst vil der kort blive omtalt yderligere nogle angrebsprincipper, som man bør have kendskab til, men som der nok ikke er plads til at gennemgå i under-visningssammenhæng. Yderligere information om disse kan hentes i bogen „Vi angriber“.

Oversigt over angrebsprincipper

- Skabe og udnytte frit rum
- Bandespil
- Boldovertagelse
- Overlap

- Krydsløb
- Splitløb
- Modløb
- Udfordring

Skabe og udnytte frit rum

Princip: En spiller skaber ved sin bevægelse enten plads for sig selv eller en medspiller, der udnytter det frie område.

Formål: 1) At give sig selv eller medspillere mulighed for at modtage bolden i et område, hvor der er få modspillere. 2) At give boldholderen mere plads at bevæge sig på.

Beskrivelse og instruktionsvink: Langt de fleste løb i fodbold ender ikke med boldkontakt. Spillerne skal ved indøvelse af det „at skabe frit område“ blive bevidste om, at de ved deres løbebaner kan hjælpe medspillere til at få mere plads. Man bør regelmæssigt påpege vigtigheden af løb uden bold. Spillerne vil ofte have behov for anerkendelse, idet hverken spilleren selv eller medspillerne opfatter og gennemskuer værdien af disse løb. Det at skabe og udnytte frit rum er en grundlæggende angrebsmæssig manøvre og udgør en vigtig bestanddel af andre angrebsprincipper. Ved indøvelse skal man lægge vægt på nedenstående nøglepunkter.

Hovedpunkter for spilleren der skaber et frit område

Løbehastighed: Et frit område skabes ved, at angrebsspilleren ved sin bevægelse trækker en forsvarsspiller med sig. Angrebsspilleren skal derfor prøve på at få forsvarsspilleren til at følge sig. Det kan gøres ved at løbe i moderat tempo, men løbehastigheden må ikke blive så lav, at forsvarsspilleren får tid til at „læse“ situationen“.

Hovedpunkter for spilleren der udnytter et frit område

Temposkift: For at udnytte et frit område er det ofte nødvendigt at løbe med stor fart ind i det frie område.

Hovedpunkter for boldholderen

Vurdering: Boldholderen skal vurdere, om der skal afleveres til spilleren i det fri område.

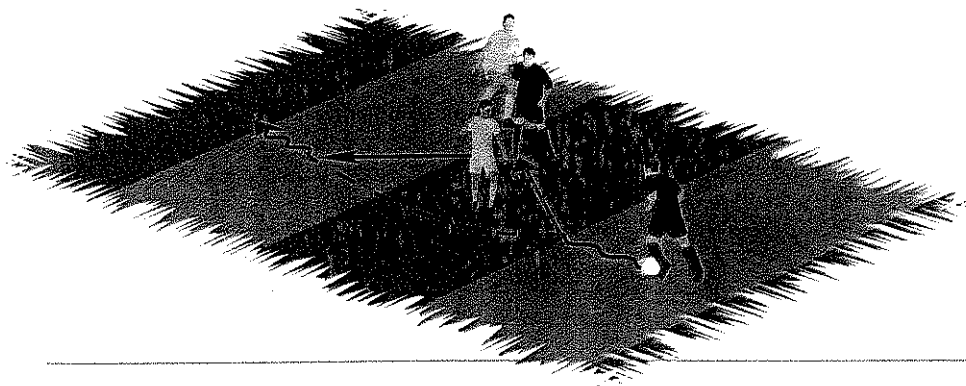
Afleveringstidspunkt: En eventuel aflevering skal falde så tidligt, at spilleren, der udnytter det frie område, kan løbe ind i bolden og udnytte sin fart. I modsat fald risikerer spilleren at miste fart og lukke „hullet“, før han modtager bolden.

Bandespil

Princip: Boldholderen afleverer til en medspiller (banden), der afleverer første gang til en modspiller. Oftest afleveres tilbage til boldholderen på den anden side af en modspiller (se figur TA14).

Formål: 1) At spille uden om en direkte modstander. 2) At skabe hurtige positionsændringer for boldholderen. 3) At gøre brug af en tæt markeret medspiller.

Beskrivelse og instruktionsvink: Bandedspillet er et simpelt angrebsprincip, men kræver god timing mellem boldholderen og bandedspilleren. „Signalet“ til bandedspillet kan gives af begge spillere. Boldholderen kan ved kontakt til bandedspilleren, fx øjenkontakt, eller ved sin bevægelse lægge an til et bandedspil. Tilsvarende kan en medspiller med sin bevægelse skabe forudsætninger for en kombination. Under alle omstændigheder skal de to spillere handle hurtigt for, at bandedspillet skal lykkes.

Figur TA1

Hovedpunkter for boldholderen

Udfordre: Boldholderen skal udfordre en forsvarsspiller.

Afleveringstidspunkt: Bolden skal afleveres så tidligt, at forsvarsspilleren, der møder boldholderen, ikke kan blokere afleveringen (ca. 2 meter før). På den anden side skal der ikke afleveres så tidligt, at forsvarsspilleren får mulighed for at opfange afleveringen fra bandespilleren.

Aflevering: Afleveringen skal være hård og langs jorden til bandespillerens fjerneste fod. Yderside- eller indersidespark er de mest effektive sparkeformer.

Temposkift: Mens boldholderens løbehastighed imod forsvarsspilleren kan være behersket, er det vigtigt, at afleveringen efterfølges af en acceleration og sprint forbi modstanderen. Derved kan det fri område bag ved forsvarsspilleren udnyttes.

Hovedpunkter for bandespilleren

Bevægelsesmønster: Bandespilleren skal gøre sig spilbar, evt. ved først at bevæge sig væk fra boldholderen og derefter imod boldholderen.

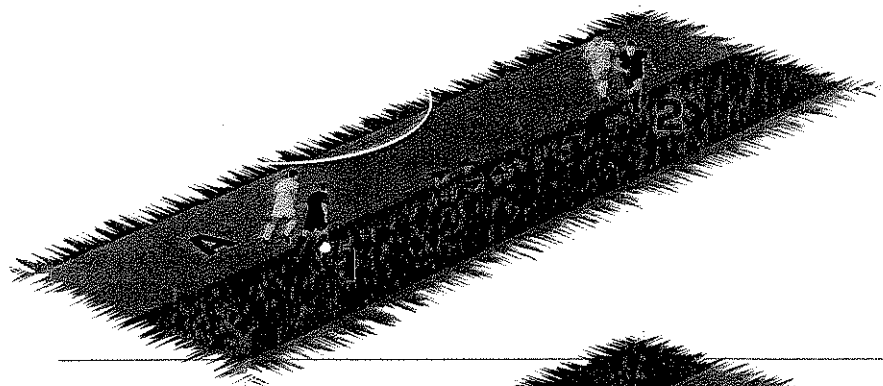
Afstand: Bandespilleren skal ved boldmodtagelse være relativt tæt (5-10 meter) ved boldholderen og skråt bag ved den forsvarsspiller, der møder boldholderen. Bandespilleren skal have retning mod boldholderen og siden delvis til sin markeringsspiller (afskærme).

Bevægelsestidspunkt: Bandespilleren skal tilpasse sit løb til boldholderens position og „tilbyde sig“ på det rette tidspunkt.

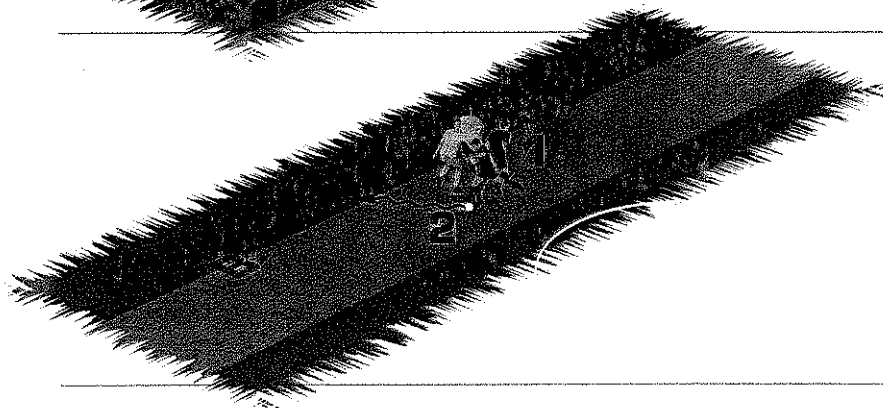
Aflevering: Bandespilleren skal aflevere første gang og helst med den fod, der er længst væk fra boldholderen (*afleveringsfod*), hvorved der skabes en så bred vinkel som muligt. Et indersidespark (*sparkeform*) er at foretrække, men også andre sparkeformer såsom et ydersidespark kan anvendes.

Boldovertagelse

Princip: En driblende spiller (boldholderen) lader en modløbende medspiller (boldovertageren) overtage bolden (se figur TA16).

Figur TA16A

Figur TA16B

Formål: 1) At udnytte et frit rum. 2) At „afskærme“ en modspiller. 3) At forvirre modspillere. 4) At vende spillet. 5) At hjælpe en presset modspiller.

Beskrivelse og instruktionsvink: Nedenfor er angivet de vigtigste punkter for boldholderen og boldovertageren.

Hovedpunkter for boldholderen

Kontakt: Der skal være kontakt mellem de to spillere, fx øjenkontakt. Boldholderen kan ved at dribble over mod en modspiller signalere, at han ønsker, at modspilleren foretager en boldovertagelse.

Driblehastighed: Boldholderens driblehastighed skal ikke være højere end, at markeringsspilleren kan følge med, således at der skabes et frit rum bag ved boldholderen.

Driblefod: For at beskytte bolden skal boldholderen dribble med den fod, der er fjernest fra forsvarsspilleren.

Lad ligge: Boldholderen skal ved kontakt med modspilleren træde over bolden eller lade bolden rulle. Det er en almindelig fejl, at boldholderen prikker til bolden lige før boldovertagelsen, hvorved boldovertageren har svært ved at få fat i den.

Temposkift: Boldholderen skal fortsætte i et ryk for at trække sin direkte modspiller væk.

Hovedpunkter for boldovertageren

Timing: Boldovertageren skal tilpasse sit løb i forhold til boldholderen, således at han „tilbyder sig“ på det rette tidspunkt.

Placering: Boldovertageren skal overtage bolden længst væk fra modstanderen. Det er en almindelig fejl, at bolden overtages mellem boldholderen og dennes markeringsspiller, hvorved boldovertageren støder ind i markeringsspilleren.

Overtagelsesfod: Boldholderen skal overtage bolden med den fod, der er tættest på boldholderen, dvs. samme fod som boldholderen dribler med.

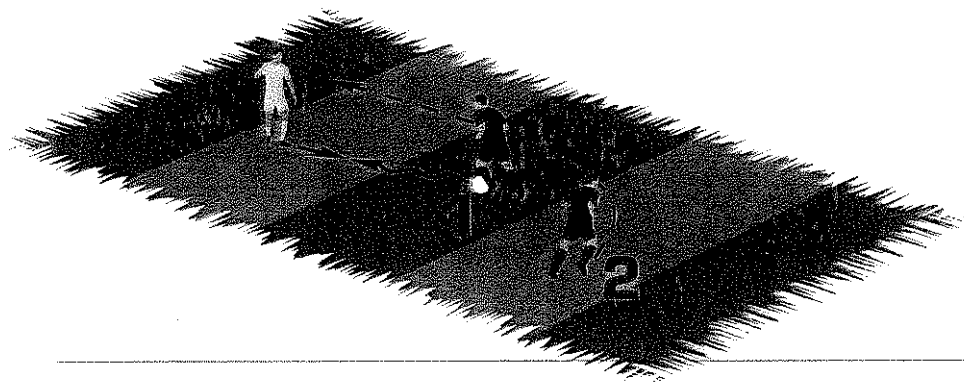
Temposkift: Boldovertageren skal fortsætte i et ryk for at rykke fri fra sin direkte modspiller.

Overlap

Princip: En bagfrakommende spiller (overlapsspiller) passerer en medspiller, der er i boldbesiddelse (boldholderen, se figur TA18).

Formål: 1) At udnytte et frit område og gøre sig spilbar. 2) At give spilleren med bolden en umiddelbar spilmulighed. 3) At aflede forsvarsspillerens opmærksomhed.

Beskrivelse og instruktionsvink: Overlap anvendes hovedsageligt på modstanderens banehalvdel og er et effektivt våben til at skabe dybde og bredde i spillet. Mulighederne for overlap opstår især ved sidelinjerne, hvor en back eller en midtbanespiller kan fungere som overlapsspiller. Tænk eksempelvis på de mange gange Thomas Helveg som back har overlappet Jesper Grønkjær, når han trak ind i banen med bolden. Når en forsvarsspiller ser eller fornemmer muligheden for overlap, tøver han ofte. Det betyder, at der åbnes mulighed for, at boldholderen får plads til at dribble (overlapfinte).

Figur TA17

Hovedpunkter for boldholderen

Opmærksomhed: Boldholderen skal opnå forsvarsspillerens opmærksomhed og gerne trække ham lidt modsat det område, overlapsspilleren skal udnytte.

Afstand til modstanderen: For at undgå, at forsvarsspilleren kan dække både boldholderen og overlapsspilleren, skal boldholderen være tæt på forsvarsspilleren. Men det er også vigtigt, at boldholderen har en sådan afstand til forsvarsspilleren, at denne ikke kan opfange en aflevering til overlapsspilleren.

Vurdering: I det øjeblik overlapsspilleren er ved at nå på højde med boldholderen, skal boldholderen beslutte, om han skal aflevere til overlapsspilleren eller trække i modsat retning.

Aflevering: Vælger boldholderen at aflevere, skal bolden spilles ind i det frie område på et tidspunkt, hvor overlapsspilleren kan udnytte sin fart og fortsætte direkte ind i boldens bane (*afleveringstidspunkt*). Afleveres for tidligt, vil forsvarsspilleren have mulighed for at gribe ind. Afleveres for sent, risikerer overlapsspilleren at blive offside, eller forsvarsspilleren kan dække afleveringen, fordi afleveringsvinklen er for lille. Bolden bør spilles med den fod, der er nærmest det åbne område (*afleveringsfod*), for at undgå at forsvarsspilleren kan gribe ind. En ydersideaflevering er ofte den mest hensigtsmæssige *spærkeform*.

Hovedpunkter for overlapsspilleren

Afstand til boldholderen: Overlapsspilleren skal passere boldholderen i passende afstand, så forsvarsspilleren ikke både kan dække boldholderen og evt. afleveringen fra boldholderen. Afstanden må ikke blive så lang, at andre modspillere kan gribe ind.

Temposkift: Overlapsspilleren skal løbe med høj fart for at udnytte det frie område.

Signal: Overlapsspilleren kan eventuelt med et råb angive, hvornår boldholderen kan/skal spille bolden. Det vil ofte være, når overlapsspilleren er på siden af boldholderen.

Andre angrebsprincipper

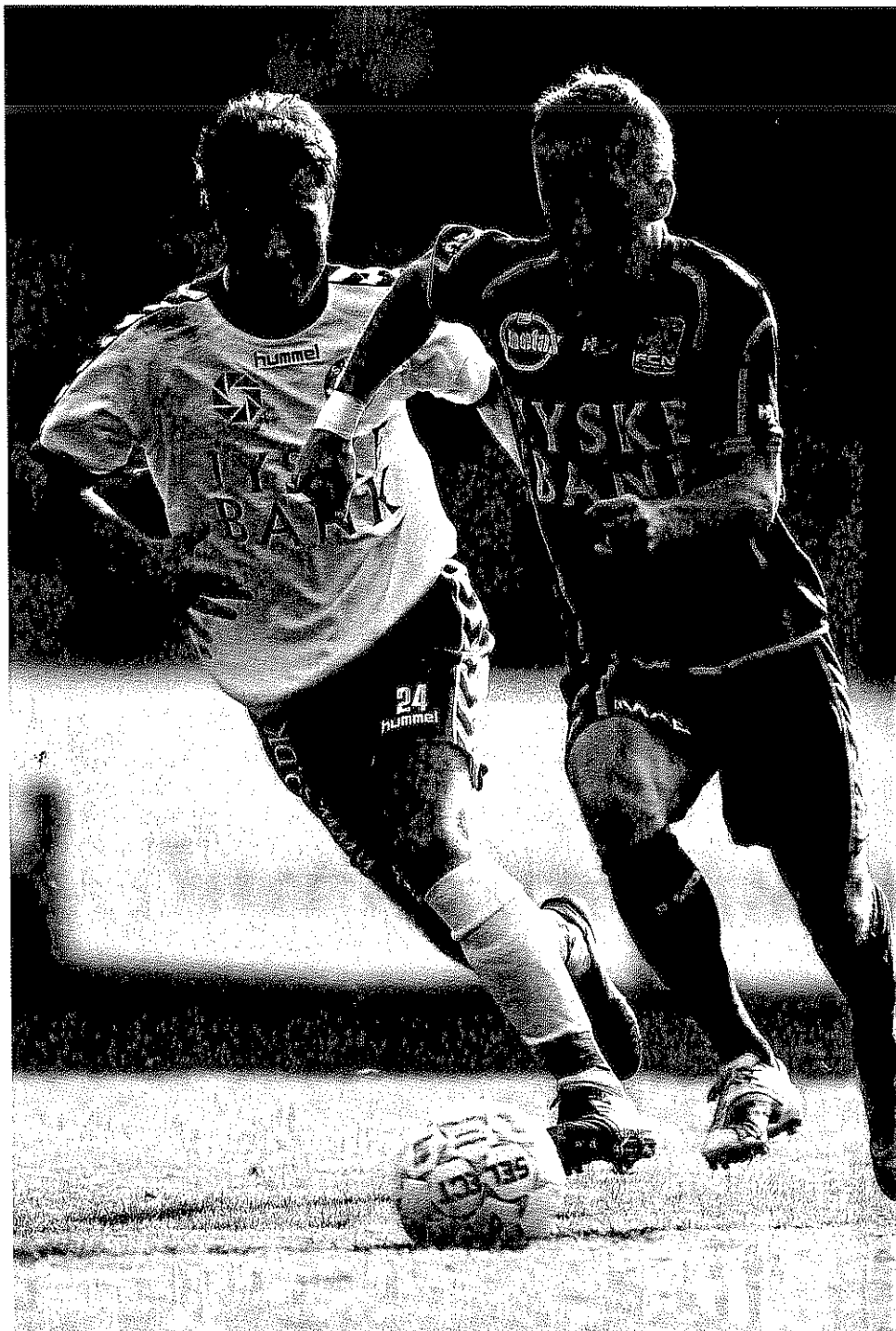
Her omtales kort en række angrebsprincipper, som det kan være hensigtsmæssigt at have kendskab til, men som det nok ikke er relevant at arbejde systematisk med i undervisningssammenhæng.

Krydsløb

Princip: To medspilleres bevægelsesbaner krydser hinanden i højt tempo (se figur TA20).

Formål: 1) At skabe frit område til medspillere. 2) At udnytte det af medspilleren skabte frie område. 3) At skabe forvirring i modstandernes forsvar. 4) At give boldholderen flere afleveringsmuligheder.

Morten Karlsen fra FC Nordsjælland i SAS-Ligakamp mod Silkeborg. Den nærkampstærke midtbanegeneral er her i højt tempo ved at foretage et „krydsløb“ med en medspiller, som ikke ses på billedet. Studer for øvrigt Mortens tacklinger i afsnittet: Tekniske aspekter i fodbold, side 87f.
Foto: Anders Kjærbye.

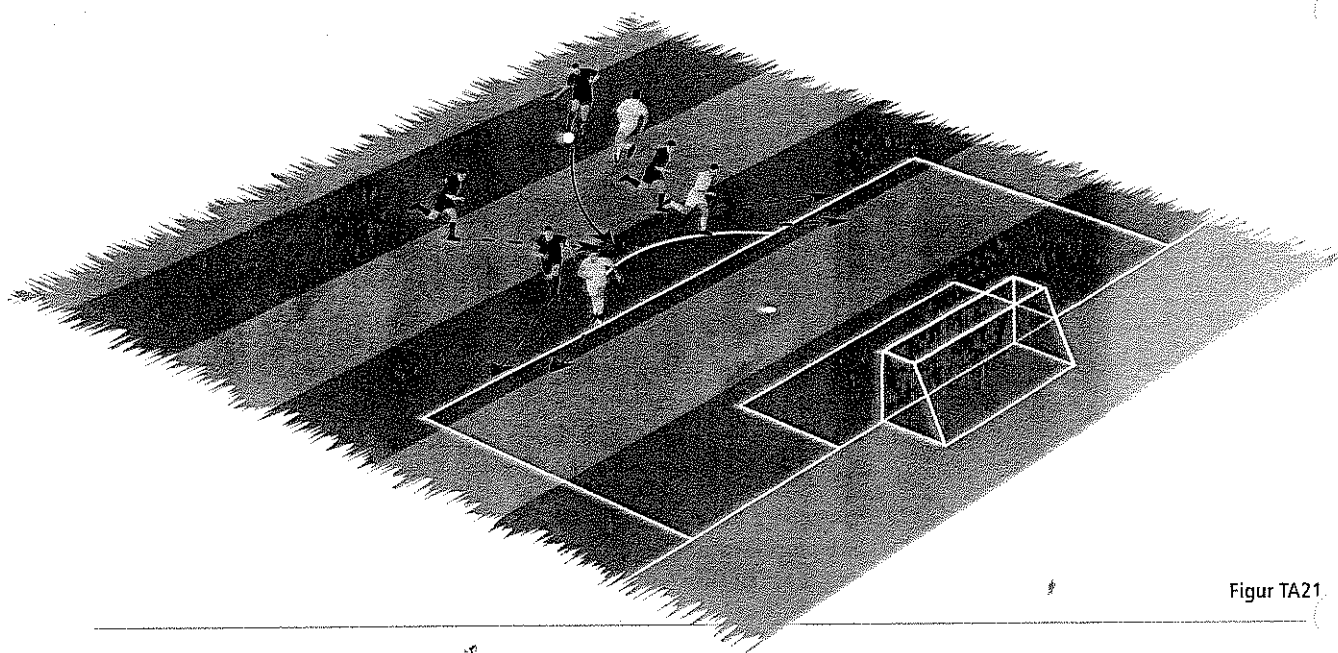
Anvendelse: Krydsløb anvendes af midtbanespillere og/eller spydspidser i et forsøg på at skabe frit område for hinanden eller medspillere. Princippet anvendes hovedsagelig på modstandernes banehalvdel og ofte ved indlæg i straffesparksfeltet, hvor en angrebsspiller søger mod første stolpe og en anden angrebsspiller mod den bageste stolpe.

Splitløb

Princip: To medspillere bevæger sig væk fra hinanden i højt tempo (se figur TA21).

Formål: 1) At skabe frit område til medspillere. 2) At skabe forvirring i modstandernes forsvar. 3) At give boldholderen flere afleveringsmuligheder.

Anvendelse: Princippet anvendes på modstandernes banehalvdel og hovedsagelig omkring straffesparksfeltet. Ved et splitløb foretaget af

Figur TA21

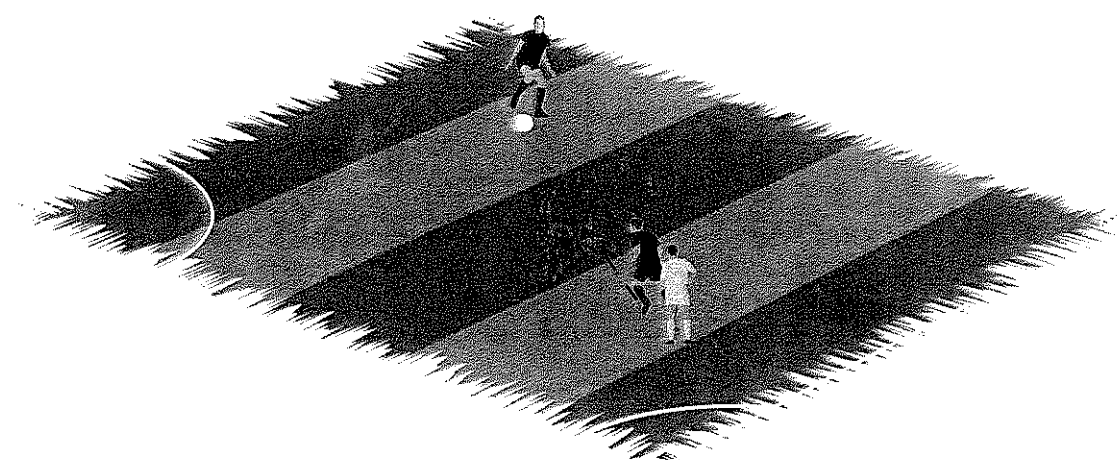
to angribere skabes et frit område i midten, som kan udnyttes af en midtbanespiller til enten gennembrud eller skud.

Modløb

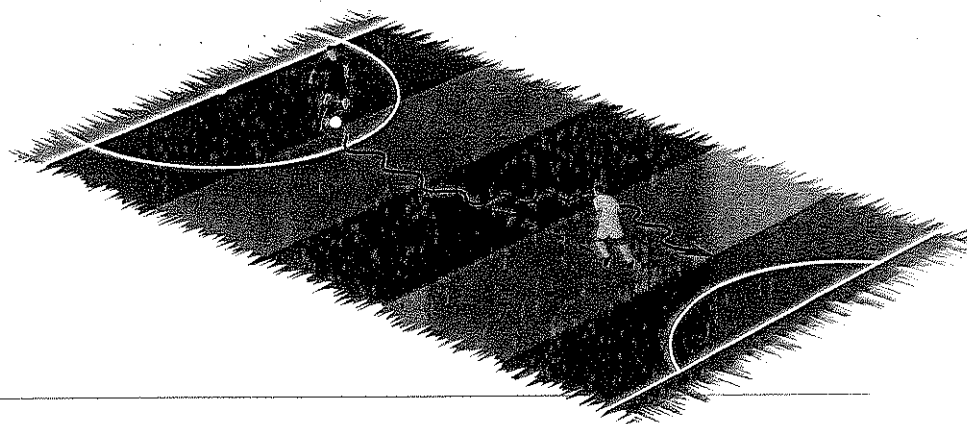
Princip: En spiller (modløbsspilleren) løber modsat spilretningen og mod en medspiller, der har bolden (boldholderen – se figur TA22).

Formål: 1) At skabe frit område til medspillere. 2) At gøre sig spilbar. 3) At skabe plads til vending i angrebsretningen. 4) At fungere som bandespiller.

Anvendelse: Modløb kan anvendes af en tæt opdækket midtbanespiller eller angriber til at skabe frit område bag ved sig og gøre sig spilbar. Det er en vigtig bevægelse for at give en driblende forsvars- eller midtbanespiller spilmuligheder.

Figur TA22

Figur TA23

Udfordring

Princip: En spiller dribler mod en modstander for at tvinge ham til en aktiv forsvarshandling, hvorved modstanderen kan afdribles, og der skabes et frit rum (se figur TA23).

- *Formål:* 1) At udspille en direkte modstander. 2) At udnytte et frit område. 3) At skabe frit område til medspillere. 4) At vise mod.

Anvendelse: Udfaldet af 1 mod 1-situationen i en fodboldkamp er ofte afgørende for kampens resultat. Det er derfor af stor betydning, at spillerne har mod til at udfordre en modstander, selv om det er en risikobetonet handling. En udfordring kan også anvendes til at skærpe modstandernes opmærksomhed, hvorved der kan opstå frit område for medspillerne. En spiller som Brasiliens Ronaldino tiltrækker sig ofte 2-3 modspillere, hvorved der bliver mere plads til medspillerne.